

153. löggjafarþing 2022–2023.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld (kaupréttir, mútubrot o.fl.).

Frá fjármála- og efnahagsráðherra.

I. KAFLI

Breyting á lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003.

1. gr.

Á eftir orðunum „sbr. þó 10. gr.“ í 1. málsl. 9. gr. laganna kemur: og 10. gr. a

2. gr.

Í stað orðanna „starfsmaður selur hlutabréfin“ í 1. málsl. 3. mgr. 10. gr. kemur: eigendaskipti verða á hlutabréfunum.

3. gr.

Á eftir 10. gr. laganna kemur ný grein, 10. gr. a, svohljóðandi:

Tekjur starfsmanna, stjórnarmanna eða sérhæfðra ráðgjafa vegna nýtingar kaupréttar í sprotafyrirtækjum, sbr. 9. málsl. 2. mgr. 18. gr., skulu skattlagðar sem fjármagnstekjur skv. C-lið 7. gr. sé eftirfarandi skilyrðum fullnægt:

1. Sprotafyrirtækið hafi fengið staðfestingu Rannís, sbr. 5. gr. laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, áður en kaupréttarsamningur var gerður og vinnuframlag þess sem fær kauprétt tengist eingöngu eða beinlínis ákvarðanatöku við framkvæmd á hinu staðfesta verkefni. Skilyrði 1. málsl. skulu vera uppfyllt við gerð kaupréttarsamnings.
2. Að lágmarki 12 mánuðir þurfi að líða frá gerð samnings um kauprétt þar til hann er nýttur.
3. Kaupverð samkvæmt kaupréttarsamningi sé eigi lægra en gangverð eða bókfært virði eiginfjár samkvæmt síðasta endurskoðaða ársreikningi.
4. Sá sem fær kauprétt eigi hlutabréfin eða hlutina í tvö ár eftir að kaupréttur er nýttur.
5. Samningur um kauprétt sé ekki framseljanlegur og nái ekki til lengri tíma en þriggja ára.

Í lok hvers árs skal félagið senda ríkisskattstjóra upplýsingar um þá sem hafa nýtt kauprétt á árinu ásamt upplýsingum um kaupverð bréfanna. Upplýsingar skulu veittar í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður.

Tekjur samkvæmt þessari grein koma til skattlagningar þegar eigendaskipti verða á hlutabréfunum. Ákvarðast tekjurnar sem nemur mismun á upphaflegu kaupverði og söluverði þeirra. Sá mismunur telst ekki til rekstrarkostnaðar í skilningi 31. gr. laganna.

Kaup á hlutabréfum samkvæmt þessari grein veita ekki rétt til frádráttar frá tekjum skv. 1. tölul. B-liðar 1. mgr. 30. gr.

4. gr.

3. málsl. 2. mgr. 15. gr. laganna fellur brott.

5. gr.

Í stað orðanna „hlutabréfin eru seld“ í 2. málsl. 1. mgr. 18. gr. kemur: eigendaskipti verða á hlutabréfunum.

6. gr.

3. málsl. 1. mgr. 26. gr. laganna fellur brott.

7. gr.

Við 2. mgr. 3. tölul. og 4. tölul. 31. gr. laganna bætist: Niðurfærsla fyrra árs skal ávallt bakfærð, hafi hún verið færð til gjalda.

8. gr.

Í stað fjárhæðarinnar „250.000 kr.“ í 39. gr. laganna kemur: 600.000 kr.

9. gr.

6. tölul. 50. gr. laganna orðast svo: Kostnað vegna greiðslna, gjafa eða annars sem ólögmaett er skv. 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga.

10. gr.

Við 4. mgr. 96. gr. laganna bætast tvær nýjar málsgreinar, svohljóðandi: Sé fallist á beiðni skattaðila um breytingu á skattstofnum skal tilkynning þó ekki send. Á það við þótt breyting leiði til hækkunar á skattstofnum, enda sé hækkunin ekki umfram það sem í beiðni greinir þó að teknu tilliti til leiðréttinga sem rúmast myndu innan reglna 95. gr.

11. gr.

Við 1. mgr. 97. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Þá skal heimild til að endurákvarða skatt skv. 96. gr. taka til síðustu tíu ára á undan því ári þegar endurákvörðun fer fram vegna mútubrota skv. 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga.

12. gr.

Á eftir orðinu „hjóna“ í 2. málsl. 1. mgr. 109. gr. laganna kemur: eða samsköttuðum sambýlingi.

13. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 110. gr. laganna:

- a. 4. mgr. fellur brott.
- b. Við 9. mgr. bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Þá fyrnist sök skv. 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga vegna mútubrota á tíu árum.

14. gr.

Við lögin bætist nýtt ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

Ákvæði 2. málsl. 9. tölul. 31. gr. laga þessara skal einnig taka til Bretlands hvað varðar greiðslur frá og með 2021. Ákvæði þetta fellur úr gildi þegar gerð hefur verið breyting á tvísköttunarsamning Íslands og Bretlands, eða samið um nýjan samning, og hún tekið gildi.

II. KAFLI

Breyting á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009.

15. gr.

Í stað orðsins „hækkar“ í 6. gr. laganna kemur: fer.

16. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 1. mgr. 10. gr. laganna:

- a. Í stað tölunnar „20“ og á eftir orðinu „verkefna“ í 1. málsl. kemur: 35; og: í tilviki lítilla og meðalstórra fyrirtækja en 25 hundraðshlutum í tilviki stórra fyrirtækja.
- b. 2. málsl. orðast svo: Hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti hjá hverju fyrirtæki skal vera samtals 1.100.000.000 kr. á rekstrarári, þar af skal heimilt að telja til þeirrar fjárhæðar allt að 200.000.000 kr. vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu skv. 6. gr.
- c. 3. málsl. fellur brott.
- d. Orðin „sama hámark gilda fyrir verkefnið í heild en“ falla brott í 4. málsl.

III. KAFLI

Breyting á lögum um vörugjald af ökutækjum, eldsneyti o.fl., nr. 29/1993.

17. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á ákvæði til bráðabirgða XVIII í lögunum:

- a. Í stað „2022“ í 1. málsl. 1. mgr. kemur: 2023.
- b. Í stað „árinu 2022“ í 2. mgr. kemur: árunum 2022-2023.

IV. KAFLI

Breyting á lögum um erfðafjárskatt, nr. 14/2004.

18. gr.

Í stað orðsins „ríkisfattstjóri“ í 4. mgr. 6. gr. laganna kemur: Sýslumaðurinn á höfuðborgarsvæðinu.

V. KAFLI

Breyting á lögum um virðisaukaskatt, nr. 50/1988.

19. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á ákvæði til bráðabirgða XXIV í lögunum:

- a. 1. og 2. tölul. 7. mgr. falla brott.
- b. 1. málsl. 1. tölul. 10. mgr. orðast svo: Af rafmagns- eða vetnisbifhjóli að hámarki 1.440.000 kr. frá 1. janúar 2020 til og með 30. júní 2020, að hámarki 1.560.000 kr. frá 1. júlí 2020 til og með 31. desember 2022 og að hámarki 1.320.000 kr. frá 1. janúar 2023 til og með 31. desember 2023.
- c. 1. málsl. 1. tölul. 11. mgr. orðast svo: Af rafmagns- eða vetnisbifhjóli að hámarki 6.000.000 kr. frá 1. janúar 2020 til og með 30. júní 2020, að hámarki 6.500.000 kr. frá 1. júlí 2020 til og með 31. desember 2022 og að hámarki 5.500.000 kr. frá 1. janúar 2023 til og með 31. desember 2023.
- d. Á eftir orðunum „Létt bifhjól“ í 3. málsl. 2. tölul. 11. mgr. kemur: í flokki II.

VI. KAFLI

Breyting á lögum um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, nr. 25/1993.

20. gr.

Á eftir orðinu „Sviss“ í 1. mgr. f-liðar 1. mgr. 10. gr. laganna kemur: í Bretlandi.

VII. KAFLI

Breyting á búvörulögum, nr. 99/1993.

21. gr.

Í stað orðanna „árið 2022“ í 1. málsl. bráðabirgðaákvæðis EE. kemur: árin 2022 og 2023.

22. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2023.

Þrátt fyrir 1. mgr. öðlast 14. og 20. gr. þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í fjármála- og efnahagsráðuneytinu og varðar ýmsar breytingar á lögum um skatta og gjöld. Um er að ræða breytingar sem snúa að ákvæði um kauprétti í sprotafyrirtækjum, stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, tímabundna lækkun skráðrar losunar koltvísýrings (CO₂) í tilviki húsbíla, og breytingar og samræmingu vegna breytinga sem gerðar hafa verið á öðrum lögum. Einnig er um að ræða breytingar í tengslum við refsinaemi vegna vanframtalinna fjármagnstekna hjóna eða samskattaðra sambýlinga, lengingu heimildar til endurákvörðunar skatta og fyrningu sakar vegna mútubrota auk brottfalls ákvæðis vegna breyttrar málsmeðferðar við sektarákvörðun í skattrannsóknarmálum. Þá er um að ræða breytingar sem lúta að því að sýslumaðurinn á höfuðborgarsvæðinu ákveði form erfðafjárskýrslna auk hækkunar á kostnaðarverði fyrnanlegra eigna sem heimilt er að færa til gjalda að fullu á því ári þegar þeirra er aflað. Lagt er til að ákvæði til bráðabirgða verði lögfest þar sem kveðið er á um að frádráttur frá tekjum af atvinnurekstri vegna arðgreiðslna frá og með tilteknu ári taki einnig til Bretlands. Þá er lagt til að fjöldatakmörkun rafmagns- og vetnisbifreiða sem hlotið geta ívilnun frá virðisaukaskatti verði felld niður í ákvæði til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt, nr. 50/1988. Samhliða eru lögð til ný fjárhæðarmörk vegna rafmagns- og vetnisbifhjóla auk þess sem skilyrðið um skráningu léttra bifhjóla í flokki I í ökutækjaskrá er felld niður. Jafnframt er lögð til framlenging á bráðabirgðaákvæði í búvörulögum, nr. 99/1993, þess efnis að lengt verði það tímabil sem afmarkar lægri innflutningstolla á tiltekna tegundir grænmetis. Lagt er til að kveðið verði á um að bakfæra skuli varúðarniðurfærslu fyrra árs, og fyrri ára ef því er að skipta, áður en niðurfærsla ársins er færð. Þá eru lagðar til breytingar sem tengjast andmælarétti við breytingu á álögðum sköttum og gjöldum að beiðni skattaðila. Að lokum er um að ræða breytingar í tengslum við innflutning hrárra og lítt saltaðra sláturafurða, hrárra eggja, ógerilsneyddrar mjólkur og mjólkurafurða frá Bretlandi og framlengingu á bráðabirgðaákvæði búvörulaga sem kveður á um tímabil sem afmarka lægri innflutningstolla á tiltekna tegundir grænmetis.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Tilefni einstakra ákvæða frumvarpsins eru af ýmsum toga. Ákvæði frumvarpsins má meðal annars rekja til tilmæla vinnuhóps Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD) um mútur í alþjóðlegum viðskiptum (e. Working Group on Bribery), sbr. skýrslu vinnuhópsins frá

desember 2020 í tilefni af fjórðu úttekt hópsins um framkvæmd Íslands á samningi um baráttu gegn mútugreiðslum til erlendra opinberra starfsmanna í alþjóðlegum viðskiptum (erlend mútubrot) frá 17. desember 1997 (mútusamningurinn). Jafnframt má rekja ákvæði frumvarpsins til stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar þar sem segir m.a. að löggjöf um skattalega meðferð kaupréttar og hlutabréfa hjá nýsköpunarfyrirtækjum verði endurskoðuð þannig að þeim verði gert kleift að keppa um starfsfólk og ráðgjafa með því að bjóða hlutdeild í framtíðarávinningi á grundvelli skattalegra ívilnanna. Þá er einnig lagt til að endurgreiðslur vegna rannsókna og þróunar verði framlengdar og tímabundin hækkun endurgreiðsluhlutfalls vegna kostnaðar sem fellur til við rannsóknir og þróun verði gerð varanleg.

Innflutningur hrárra og lítt saltaðra sláturafurða, hrárra eggja, ógerilsneyddrar mjólkur og mjólkurafurða frá Bretlandi miðar að því að tryggja gagnkvæma skuldbindingu um að Bretland veiti Íslandi sömu tilhliðranir og það veitir Evrópusambandinu þegar kemur að heilbrigðiseftirliti með innflutningi dýraafurða, þ.m.t. sjávarafurða. Telja verður afar mikilvægt, í efnahagslegu tilliti, að útflutningur sjávarafurða til Bretlands fái jafnframt bestu mögulegu afgreiðslu við innflutning.

Markmið framlengingar á bráðabirgðaákvæði búvörulaga, sem kveður á um tímabil sem afmarka lægri innflutningstolla á tiltekna tegundir grænmetis, er að tryggja nægjanlegt framboð til hagsbóta fyrir neytendur, koma í veg fyrir skortstöðu og draga úr líkum á tímabundnum verðhækkunum vegna álagningar tolla þegar innlent vöruframboð er ekki nægjanlegt.

Markmið niðurfellingar á fjöldatakmörkun rafmagns- og vetnisbifreiða, sem hlotið geta ívilnun frá virðisaukaskatti í ákvæði til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt, nr. 50/1988, á rætur sínar að rekja til stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar. Þar kemur m.a. fram að hraða skuli orkuskiptum með það að markmiði að Ísland nái kolefnishlutleysi og fullum orkuskiptum eigi síðar en árið 2040 og verði þá óháð jarðefnaeldsneyti fyrst ríkja. Því skuli áfram stutt við orkuskipti í samgöngum um land allt.

Þá er í frumvarpinu kveðið á um ýmis skilyrði, viðmið og samræmingu milli lagaákvæða sem nauðsynlegt þykir að lögfesta og nánari grein er gerð fyrir í 3. kafla.

3. Meginefni frumvarpsins.

3.1. Kaupréttir í sprotafyrirtækjum.

Lagt er til að á eftir 10. gr. komi ný grein, 10. gr. a, sem tekur til starfsmanna, stjórnarmanna eða aðkeyptar vinnu ráðgjafa með sérþekkingu sem nýtist við verkefni þeirra sprotafyrirtækja sem uppfylla skilgreiningu 9. málsl. 2. mgr. 18. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Með því er átt við að sprotafyrirtæki sé félag sem fellur undir 3. tölul. 3. gr. laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, er innan stærðarmarka 2. tölul. 3. mgr. 1. tölul. B-liðar 1. mgr. 30. gr., hafi varið meira en 10% af veltu í viðurkennda rannsókna- og þróunarstarfsemi og er stofnað í þeim tilgangi, þ.e. fyrirtækið þarf að hafa verið stofnað sérstaklega til að vinna að ákveðnu rannsóknar- eða þróunarverkefni. Mikilvægt er að stuðla að nýsköpun á Íslandi s.s. með rýmkun á reglum um kaup á hlutabréfum samkvæmt kauprétti og hvetja einstaklinga, þ. á m. starfsmenn, stjórnarmenn og ráðgjafa, til að taka þátt í uppbyggingu þeirra fyrirtækja sem hér um ræðir svo þau geti í ríkari mæli notið góðs af mikilvægri sérfræðiþekkingu og haldið þekkingu innan félagsins. 10. gr. a inniheldur þ.a.l. nokkuð sambærileg skilyrði og 10. gr. en skilyrðin eru færri og sniðin að sprotafyrirtækjum sem uppfylla fyrrnefnda skilgreiningu laga um tekjuskatt. Þó er um þau frávikið að ræða að kaupverð samkvæmt kaupréttarsamningi sé ekki lægra en gangverð og að tímamark skattskyldu stofnist við eigendaskipti á hlutabréfunum eða hlutum og ákvarðast söluhagnaður sem mismunur kaupverðs og söluverðs

bréfanna við eigendaskipti að þeim. Þá er ekki gerð krafa um að kaupréttur hafi náð til allra starfsmanna en takmarkist þess í stað við þá sem láta í té vinnuframlag sem tengist eingöngu framkvæmd á hinu staðfesta verkefni eða þeirra sem eiga beinlínis aðild að ákvarðanatöku um framvindu þess. Í ákvæðinu er jafnframt að finna skilyrði um að nýsköpunarfyrirtæki skuli hafa fengið staðfestingu á verkefninu, þ.e. því verkefni sem stofnun fyrirtækisins laut að, hjá Rannís, sbr. 5. gr. laga nr. 152/2009, áður en kaupréttarsamningur var gerður. Að öðru leyti er vísað í umfjöllun um skilyrðin í frumvarpi því sem varð að lögum nr. 86/2000.

3.2. Brottfellt ákvæði um afgjaldskvaðarverðmæti.

Með lögum um breytingu á ýmsum lagaákvæðum um skatta og gjöld, nr. 124/2015, var fellt á brott ákvæði um afgjaldskvaðarverðmæti í 2. mgr. 1. tölul. 73. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Í lögnum er enn vísað í hið brottfellda ákvæði og eru þær tilvísanir felldar brott.

3.3. Frádráttur frá tekjum af atvinnurekstri.

Lagt er til að skýrt verði kveðið á um það í lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003, að bakfæra skuli varúðarniðurfærslu fyrra árs, og fyrri ára ef því er að skipta, áður en niðurfærsla ársins er færð. Gildir það sama þótt engin niðurfærsla sé færð fyrir árið. Ákvæðið mælir þannig ekki fyrir um sjálfstæða heimild til að gjaldfæra 5% af virði eignanna sem töluliðirnir taka til á hverju ári heldur aðeins mismun milli ára. Hafi virði eignanna hækkað milli ára færist hlutfallslega meira til gjalda á yfirstandandi ári en hafi virðið lækkað myndi hlutfallslega minna vera fært til gjalda en árið áður. Skattframkvæmd hefur verið með þessum hætti um langt árabil og því er ekki um nýmæli að ræða. Með lagabreytingunni er ætlunin að skýra þessa framkvæmd.

3.4. Kostnaðarverð fyrnanlegra eigna.

Almenna reglan er að kostnaðarverð fyrnanlegra eigna skuli færa til eignar og frádrætti (fyrningu) á líftíma þeirra. Ákvæði 39. gr. fjallar um þær fyrnanlegu eignir sem heimilt er að færa til gjalda að fullu á því ári þegar þeirra er aflað, enda sé kostnaðarverð þeirra undir 250.000 kr. Þessi fjárhæð hefur ekki tekið breytingum frá árinu 2001 þegar hún var síðast hækkuð með lögum nr. 133/2001 til að koma til móts við afnám verðbólguþrekingsskila. Fjárhæðin á árinu 2001 jafngildir í dag um 630.000 kr. Tímabært er að hækka umrædda fjárhæð þannig hún taki mið af hækkun verðlags en fram að árinu 2001 var fjárhæðin hækkuð reglulega samkvæmt þágildandi verðbreytingarstuðli. Breytingin stuðlar að einföldun skattskila þannig að ekki þurfi að færa verðlitlar eignir í fyrningarskrá og fyrna samkvæmt því yfir margra ára tímabil.

3.5. Heimild til endurákvörðunar lengd úr sex árum í tíu ár vegna mútubrota.

Lagðar eru til breytingar á 2. málsl. 1. mgr. 97. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, þannig að frestur skattyfirvalda til endurákvörðunar skatts verði lengdur úr sex árum í tíu ár til samræmis við fyrningarfrest vegna brota gegn 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, þ.e. vegna mútugreiðslna og mútubægni. Breyting þessi er lögð til í því skyni að bregðast við tilmælum vinnuhóps Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD) um baráttu gegn mútum í alþjóðlegum viðskiptum. Með lögum nr. 30/2022, um breytingu á almennum hegningarlögum, nr. 19/1940, var brugðist við tilmælunum sem koma fram í skýrslu vinnuhópsins frá desember 2020 vegna fjórðu úttektar um framkvæmd Íslands á samningi um baráttu gegn mútugreiðslum í alþjóðlegum viðskiptum til erlendra opinberra starfsmanna (mútusamningurinn). Með lögnum voru m.a. gerðar breytingar á 109. gr. og 264. gr. a

almennra hegningarlaga þannig að refsihámark var hækkað úr 5 árum í 6 ár og fyrningarfrestur refsíabyrgðar lögaðila vegna brota gegn áðurnefndum ákvæðum var lengdur úr 5 árum í 10 ár. Jafnframt voru gerðar breytingar á 264. gr. a laganna til betra samræmis við kröfur mýtusamningsins. Forsendur fyrir lengingu á fyrningarfresti vegna refsíabyrgðar lögaðila vegna mótubrotamála voru tilgreindar þær að fullt tilefni væri fyrir þeirri breytingu þar sem brot af þessu tagi væru nánast undantekningarlaust framin í starfsemi fyrirtækja auk þess að vera flókin og tækju þar af leiðandi langan tíma í rannsókn. Augljóst má telja að sömu forsendur eigi við um svigrúm til endurákvörðunar skatta.

Þá eru lagðar til breytingar á 6. tölul. 50. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, þannig að töluliðurinn gildi jafnt um kostnað vegna greiðslna, gjafa eða annars sem ólögmætt er skv. 109. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, og 264. gr. a sömu laga. Telja verður rétt að vísað sé til beggja ákvæðanna varðandi mótugreiðslur og mótubægni.

3.6. Andmælaréttur við breytingu á álögðum sköttum og gjöldum að beiðni skattaðila.

Lagt er til að við breytingu á álögðum sköttum og gjöldum að beiðni skattaðila, þ.m.t. rekstrartapi, hvort heldur til lækkunar eða hækkunar, verði ekki þörf á því að veita andmælarétt, sbr. 13. gr. stjórnsýslulaga, enda liggi afstaða skattaðila ljós fyrir við þær aðstæður.

3.7. Refsinæmi vegna vanframtalinna fjármagnstekna hjóna eða samskattaðs sambýlings.

Fjármagnstekjur hjóna og samskattaðs sambýlings skal leggja saman og telja til tekna hjá því hjóna sem hærri hefur hreinar tekjur, sbr. 2. tölul. 1. mgr. 62. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Skýri skattskyldur maður af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi rangt eða villandi frá einhverju því sem máli skiptir vegna þeirra fjármagnstekna sem telja bar fram hjá því hjóna sem hærri hefur hreinar tekjur skal hann sæta refsingu skv. 1. mgr. 109. gr. laganna í formi fésektar eða fangelsis.

Ákvæði þetta var lögfest með 5. gr. laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld, nr. 133/2021, í kjölfar tveggja dóma Héraðsdóms Reykjavíkur í málunum S-3517/2019 og S-3519/2019 og vísast til greinargerðar með þeim lögum.

Óeðlilegt þótti að það hjóna sem hefði hærri hreinar tekjur skv. A-lið 7. gr. laganna bæri eitt hlutlæga ábyrgð á grundvelli 1. mgr. 109. gr. laganna á vanframtöldum fjármagnstekjum maka. Talið var eðlilegra að saknæmið og refsinnæmið sneri að þeim sem tekjurnar tilheyrðu og taldi þær ekki fram í sameiginlegu framtali og var því ákvæðinu breytt í þá veru með fyrirnefndum lögum nr. 133/2021.

Fram hafa komið efasemdir um að hugtakið „hjón“ taki til sambúðaraðila við framangreindar aðstæður, þar sem um refsíákvæði sé að ræða. Til að taka af öll tvímæli um að refsíákvæði 1. málslíðar greinarinnar taki einnig til tekjuskatts sambúðaraðila af þeim tekjum sem tilheyra tekjulægri makanum en telja ber fram hjá því hjónanna eða samsköttuðum sambýlingi sem hærri hefur tekjur, sbr. 2. tölul. 1. mgr. 62. gr., er því lögð til sú breyting að við 2. málsl. 1. mgr. 109. gr. laganna verði bætt orðunum „eða samsköttuðum sambýlingi“.

3.8. Brottfall ákvæðis vegna breyttrar málsmeðferðar og sektarákvörðunar í skattrannsóknarmálum.

Lagt er til að ákvæði 4. mgr. 110. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, verði fellt brott þar sem það á ekki lengur við eftir þær breytingar sem áttu sér stað við sameiningu ríkisskattstjóra og skattrannsóknarstjóra ríkisins, sbr. lög um breytingu á lögum er varða rannsókn og saksókn skattalagabrota, nr. 29/2021. Ákvæðið er svohljóðandi:

„Senda skal ríkissaksóknara skrá yfir mál sem lokið er samkvæmt þessu ákvæði. Telji ríkissaksóknari að saklaus maður hafi verið látinn gangast undir sektarákvörðun skv. 3. mgr. eða málalok hafi verið fjarstæð að öðru leyti getur hann borið málið undir dómara til ónýtingar ákvörðun skattfyrivalda.“

Eftir sameiningu ríkisskattstjóra og skattrannsóknarstjóra ríkisins í Skattinn, lýkur meirihluta skattrannsóknarmála með fésekt hjá stofnuninni nema máli sé vísað til meðferðar hjá lögreglu samkvæmt fyrirmælum ríkissaksóknara. Ákvörðun Skattsins um sektir er nú kæránleg til yfirséðanefndar. Stórfellt brot gegn skattalögum varða aftur á móti við 1. mgr. 262. gr. hegningarlaga og sæta því refsimeðferð hjá lögreglu.

3.9. Afdráttarskattur breskra félaga af arði frá íslenskum félögum.

Útganga Bretlands úr Evrópusambandinu, og þar með EES-samstarfinu, hafði í för með sér að ákvæði 2. málsl. 9. tölul. 31. gr. tekjuskattslaga á ekki lengur við um bresk félög sem fá arð frá íslenskum fyrirtækjum. Tvísköttunarsamningur ríkjanna lækkar, að uppfylltum skilyrðum, afdráttarskatt á arðinn í 5% og geta bresk félög eftir útgönguna, ekki lækkað skattinn frekar líkt og félög innan EES geta gert. Sú regla er almennt við lýði að arðgreiðslur að uppfylltum tilteknum skilyrðum eru ekki skattlagðar hjá því félagi sem arðinn fær úthlutað, þannig að ekki komi til keðjuskattlagningar þar til arði er úthlutað til endanlegs eiganda. Við þær aðstæður er um viðbótarskatt að ræða og getur hann haft áhrif á erlenda fjárfestingu. Tilgangurinn með lagabreytingunni er þannig að stuðla að því að breskar fjárfestingar í íslenskum fyrirtækjum verði sem fyrr eftirsóknarverðar.

Breyting þessi er sett fram sem bráðabirgðaákvæði og gildistími afmarkaður við það tímamark að samið hafi verið upp á nýtt milli ríkjanna. Á þeim tíma ætti að hafa gefist tækifæri til að kveða á um gagnkvæma ívilnandi meðferð við skattlagningu arðs í tvísköttunarsamningi, hvort sem það yrði með nýjum samningi eða viðauka við gildandi samning.

3.10. Stuðningur við nýsköpunarfyrirtæki.

Líkt og fram kemur í frumvarpi því sem varð að lögum nr. 49/2022, um breytingu á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, er með bráðabirgðaákvæðum laganna, sem tóku gildi með lögum nr. 37/2020, kveðið annars vegar á um hækkun á frádráttarhlutfalli nýsköpunarfyrirtækja, þ.e. úr 20 í 35 hundraðshluta, frá álöögðum tekjuskatti þeirra árin 2021 og 2022 vegna útlagðs kostnaðar við rannsóknar- og þróunarverkefni og hins vegar um hækkun á hámarki kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álöögðum tekjuskatti nýsköpunarfyrirtækja árin 2021 og 2022 úr 600 millj. kr. og 900 millj. kr. vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu í samtals 1.100 millj. kr. Nánar tiltekið kveður fyrra bráðabirgðaákvæðið á um að nýsköpunarfyrirtæki sem er eigandi að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu Rannsóknarmiðstöðvar Íslands (Rannís) eigi rétt á sérstökum frádrætti frá álöögðum tekjuskatti árin 2021 og 2022. Frádrátturinn næmi 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði vegna þessara verkefna í tilviki lítilla og meðalstórra fyrirtækja en 25 hundraðshlutum í tilviki stórra fyrirtækja enda sé um að ræða frádráttarbæran rekstrarkostnað í skilningi 1. mgr. 1. tölul. 31. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Þá kveður seinna bráðabirgðaákvæðið á um að hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álöögðum tekjuskatti árin 2021 og 2022 skuli vera samtals 1.100.000.000 kr., þar af skal heimilt að telja til þeirrar fjárhæðar allt að 200.000.000 kr. vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu skv. 6. gr. laganna.

Með lögum nr. 49/2022 voru bráðabirgðaákvæðin framlengd um eitt ár þannig að þau ná til frádráttar frá álöögðum tekjuskatti nýsköpunarfyrirtækja árið 2023 vegna rekstrarársins

2022. Lögin breyttu ekki efnisinnihaldi bráðabirgðaákvæðanna að því undanskildu að hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti lækkaði úr 1.100.000.000 kr. í 1.000.000.000 kr.

Lagt er til að umrædd bráðabirgðaákvæði verði gerð varanleg og miðað verði við efnisinnihald þeirra samkvæmt lögum nr. 37/2020. Þar með munu nýsköpunarfyrirtæki sem eru eigendur að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu Rannís eiga rétt á frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem næmi allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði vegna þessara verkefna í tilviki lítilla og meðalstórra fyrirtækja en allt að 25 hundraðshlutum í tilviki stórra fyrirtækja enda sé í báðum tilfellum um að ræða frádráttarbæran rekstrarkostnað í skilningi 1. mgr. 1. tölul. 31. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Þá mun hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti hjá hverju fyrirtæki vera samtals 1.100.000.000 kr. á rekstrarári en þar af skal heimilt að telja til þeirrar fjárhæðar allt að 200.000.000 kr. vegna aðkeyptrar rannsóknar eða þróunarvinnu skv. 6. gr. laganna. Aðrar breytingar á ákvæðum laganna eru til þess fallnar að gæta lagasamræmis þar sem ekki yrði lengur um að ræða tvö viðmið um hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti frá álögðum tekjuskatti, þ.e. annars vegar 600 millj. kr. og hins vegar 900 millj. kr. vegna aðkeyptrar rannsóknar- eða þróunarvinnu, líkt og var áður en bráðabirgðaákvæðin tóku gildi.

3.11. Vörugjöld af húsbílum

Með lögum nr. 117/2018 voru gerðar viðamiklar breytingar á fyrirkomulagi álagningar vörugjalds á ökutæki sem flutt eru til landsins. Hin breytta aðferðarfræði við mælingu losunar gerði það að verkum að flestir nýir húsbílar lentu í hámarksvörugjaldi sem er 65%. Með lögum nr. 33/2020 var því lögfest ákvæði til bráðabirgða XVIII við lög nr. 29/1993, um vörugjald af ökutækjum, eldsneyti o.fl., þar sem kveðið er á um lækkun á skráðri losun húsbíla sem liggur til grundvallar álagningu vörugjalds að uppfylltum tilteknum skilyrðum. Ákvæðinu var bætt við lögin samkvæmt tillögu meiri hluta þáverandi efnahags- og viðskiptanefndar. Í álit meiri hlutans kom fram að það hafi ekki verið ætlun löggjafans að húsbílar sættu stórauðnum álögum vörugjalds samhliða upptöku nýs alþjóðlegs staðals um mælingu á losun ökutækja. Í álitinu kom enn fremur fram að um tímabundna lausn væri að ræða og vinna þyrfti að varanlegri lausn vegna þessarar stöðu. Síðan þá hefur ákvæðið verið framlengt í tvígang um ár í senn en rennur út í lok árs 2022 að óbreyttu. Þá var nýrri málgrein, 2. málsgrein, bætt við ákvæðið með lögum nr. 9/2022 til samræmis við breytingar sem gerðar voru á 2. tölul. 1. mgr. 3. gr. laga, um vörugjald af ökutækjum, eldsneyti o.fl., með lögum nr. 133/2021. Eins og sakir standa liggur varanleg lausn ekki fyrir og er því lagt til að gildistími ákvæðisins verði framlengdur um eitt ár til viðbótar eða til ársloka 2023.

3.12. Sýslumaðurinn á höfuðborgarsvæðinu ákveði form erfðafjárskýrslna.

Samkvæmt 4. mgr. 6. gr. laga um erfðafjárskatt, nr. 14/2004, skal ríkisskattstjóri ákveða form erfðafjárskýrslna. Sýslumenn fara með framkvæmd erfðamála, þ. á m. frumálagningu erfðafjárskatts. Við uppgjör dánarbús eða greiðslu á fyrirframgreiddum arfi þurfa erfingjar að fylla út erfðafjárskýrslu og skila til sýslumanns og þykir því bæði rétt og eðlilegt að það sé fremur á ákvörðunarvaldi sýslumanna en ríkisskattstjóra að kveða á um form og gerð erfðafjárskýrslna. Hagkvæmast þykir að Sýslumanninum á höfuðborgarsvæðinu verði falið að ákveða form þeirra.

3.13. Ákvæði til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt.

Í ákvæði til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt, nr. 50/1988, er kveðið á um sérstaka virðisaukaskattsívilnun vegna innflutnings og skattskyldrar sölu m.a. á rafmagns- og vetnisbifreiðum. Ívilnunin gildir út árið 2023 eða þar til 20.000 bifreiða fjöldamörkum er náð. Þegar litið er til talna um fjölda innfluttra rafmagnsbifreiða á síðustu mánuðum má leiða að því líkur að gildandi fjöldamörkum rafmagnsbifreiða verði náð nálægt miðju ári 2023. Í stöðuskýrslu aðgerðaráætlunar í loftslagsmálum frá júlí sl. segir að forgangsraða þurfi áherslum og fjármagni í þær aðgerðir sem skila mestum samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda og færa Ísland markvisst í átt að settum markmiðum. Samkvæmt skýrslunni liggja mest tækifæri í orkuskiptum í samgöngum. Tryggja þarf að jákvæð þróun í rafvæðingu bifreiðaflotans haldi áfram en veita þarf sérstaka athygli aðgerðum A.8 og A.9, um orkuskipti hjá bílaleigum og í þungaflutningum. Þar hefur þróunin verið nokkru hægari en í rafvæðingu fólksbifreiða í eigu einstaklinga. Stjórnvöld eru með til skoðunar hvernig stuðningi þeirra verði háttað á næstu misserum vegna orkuskipta í samgöngum á landi. Skoðunin beinist m.a. að því hvernig stuðningi skuli áframhaldið vegna kaupa einstaklinga á hreinorkubifreiðum, hvernig hvetja skuli bílaleigur í orkuskiptunum og hvernig stuðningi við vistvæna þungaflutninga skuli háttað. Gera má ráð fyrir að niðurstaða í yfirstandandi vinnu um framtíðarskipulag stuðningsúrreða stjórnvalda liggja fyrir í síðasta lagi í lok árs 2023. Í ljósi alls framangreinds og til að tryggja aukinn fyrirsjáanleika þykir rétt að fella niður 20.000 bifreiða fjöldatakmörkun fyrir rafmagns- og vetnisbifreiðar í ákvæði til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt þannig að virðisaukaskattsívilnun samkvæmt ákvæðinu gildi út árið 2023 óháð fjölda bifreiða sem hennar njóta.

Með lögum nr. 33/2022 voru gerðar breytingar á ákvæði til bráðabirgða XXIV og m.a. ný og lægri fjárhæðarmörk lögfest fyrir tímabilið 1. janúar 2023 til og með 31. desember 2023. Á því tímabili er tollfyrirvöldum við tollafgreiðslu rafmagns- og vetnisbifreiða heimilt að fella niður virðisaukaskatt að hámarki 1.320.000 kr. að uppfylltum öðrum skilyrðum ákvæðisins. Þá er seljendum rafmagns- og vetnisbifreiða heimilt að undanþiggja við sölu þeirra að hámarki 5.500.000 kr. frá skattskyldri veltu sinni að uppfylltum öðrum skilyrðum ákvæðisins. Ekki standa rök til annars en að sambærilegar reglur gildi um fjárhæðarmörk vegna innflutnings og sölu rafmagns- og vetnisbifhjóla. Er því lagt til að fjárhæðarmörkin vegna innflutnings og sölu á rafmagns- og vetnisbifhjólum á tímabilinu frá 1. janúar 2023 til og með 31. desember 2023 verði lækkuð til jafns við þau fjárhæðarmörk sem gilda fyrir rafmagns- og vetnisbifreiðar á sama tímabili.

Í 2. tölul. 10. mgr. ákvæðis til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt er kveðið á um sérstaka virðisaukaskattsívilnun vegna innflutnings á nýjum og notuðum léttum bifhjólum sem knúin eru rafmagni að uppfylltum tilteknum skilyrðum. Kveðið er á um sams konar virðisaukaskattsívilnun í 2. tölul. 11. mgr. vegna fyrstu sölu á nýjum eða notuðum léttum bifhjólum sem knúin eru rafmagni að uppfylltum tilteknum skilyrðum. Með lögum nr. 33/2022 var gerð breyting á 3. málsl. 2. tölul. 10. mgr. og skilyrðið um að létt bifhjól í flokki I væri skráð í ökutækjaskrá var fellt niður. Eftir breytinguna nær skilyrðið um skráningarskyldu í ökutækjaskrá samkvæmt 3. málsl. 2. tölul. 10. mgr. nú eingöngu til léttra bifhjóla í flokki II og er það í samræmi við kröfur í gildandi umferðarlögum nr. 77/2019. Til að tryggja samræmi er nú lagt til að gerð verði sams konar breyting á 3. málsl. 2. tölul. 11. mgr. ákvæðisins og að skilyrðið um að létt bifhjól í flokki I sé skráð í ökutækjaskrá verði fellt niður. Skilyrðið um skráningu léttis bifhjóls í ökutækjaskrá samkvæmt 3. málsl. 2. tölul. 11. mgr. mun þá eingöngu ná til léttra bifhjóla í flokki II.

3.14. Innflutningur hrárra og lítt saltaðra sláturafurða, hrárra eggja, ógerilsneyddrar mjólkur og mjólkurafurða frá Bretlandi.

Gert er ráð fyrir breytingu á lögum nr. 25/1993, um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, sem lið í að styðja við gagnkvæma skuldbindingu við Bretland um sömu meðferð þegar kemur að heilbrigðiseftirliti með innflutningi dýraafurða, þ.m.t. sjávarafurða frá Íslandi og Bretland veitir við innflutning frá Evrópusambandinu. Afar mikilvægt er, í efnahagslegu tilliti, að útflutningur sjávarafurða til Bretlands fái við innflutning bestu mögulegu afgreiðslu. Því er lagt til að upptalningu í 1. mgr. f-liðar 1. mgr. 10. gr. laganna verði breytt þannig að Bretlandi verði bætt við upptalningu á þeim löndum þaðan sem heimilt er að flytja inn hráar og lítt saltaðar sláturafurðir, hrá egg, ógerilsneydda mjólk og mjólkurafurðir. Ekki er talið að breytingin hafi áhrif á afkomu ríkissjóðs.

3.15. Framlenging á bráðabirgðaákvæði búvörulaga sem kveður á um tímabil sem afmarka lægri innflutningstolla á tiltekna tegundir grænmetis.

Lagt er til að gildistími bráðabirgðaákvæðis EE. verði framlengdur um eitt ár og ákvæðið gildi þannig út árið 2023. Í ákvæðinu er kveðið á um tímabil sem afmarka lægri innflutningstolla á tiltekna tegundir grænmetis. Markmið framlengingarinnar er að tryggja nægjanlegt framboð til hagsbóta fyrir neytendur, koma í veg fyrir skortstöðu og draga úr líkum á tímabundnum verðhækkunum vegna álagningar tolla þegar innlent vöruframboð er ekki nægjanlegt.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið felur í sér nauðsynlegar breytingar á lögum um tekjuskatt, nr. 90/2003, til að íslensk stjórnvöld geti uppfyllt tilmæli vinnuhóps Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD) um mútur í alþjóðlegum viðskiptum um framkvæmd og innleiðingu á ákvæðum mútusamningsins. Með undirritun og fullgildingu samningsins hafa íslensk stjórnvöld skuldbundið sig að þjóðarrétti til að innleiða efni hans í íslensk lög.

Breytingarnar í frumvarpinu á lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, varðandi frádráttarhlutfall og hámark á rannsóknar- og þróunarkostnaði til viðmiðunar á frádrætti eru jafnframt innan marka reglugerðar um almenna hópundanþágu frá tilkynningarskyldu (e. General Block Exemption Regulation, GBER), nr. 651/2014, sem tekin hefur verið upp í EES-samninginn, sbr. ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 152/2014.

Í ljósi ákvæða 40. og 77. gr. stjórnarskrárinnar var þess sérstaklega gætt við undirbúning frumvarpsins að orðalag breytinganna væri skýrt og að öðru leyti í samræmi við kröfur sem leiða má af stjórnarskrárákvæðunum. Í 40. gr. stjórnarskrárinnar segir að engan skatt megi á leggja né breyta né af taka nema með lögum. Þá segir í 1. mgr. 77. gr. að skattamálum skuli skipað með lögum. Ekki megi fela stjórnvöldum ákvörðun um hvort leggja skuli á skatt, breyta honum eða afnema hann. Að öðru leyti gefur efni frumvarpsins ekki tilefni til að ætla að það stangist á við stjórnarskrá eða alþjóðlegar skuldbindingar.

5. Samráð.

Frumvarpið snertir fyrst og fremst skattskylda aðila, bæði einstaklinga og lögaðila. Við vinnslu þess var haft samráð við dómsmálaráðuneytið, matvælaráðuneytið, Rannís og Skattinn. Áform um samningu frumvarpsins voru kynnt almenningi í samráðsgátt stjórnvalda á vefnum Ísland.is 14.-23. september 2022 (mál nr. 167/2022). Tvær umsagnir bárust frá Samtökum iðnaðarins og Hugverkaráði Samtaka iðnaðarins. Báðar fjalla þær um skattfrádrátt

vegna rannsókna og þróunar auk kaupréttar starfsmanna sprotafyrirtækja og er fyrirhuguðum áformum fagnað. Þá eru jafnframt lagðar fram tillögur að lagabreytingum og hvatt til samráðs við gerð frumvarpsins. Frumvarpsdrögin voru einnig kynnt í samráðsgátt stjórnvalda 11.-24. október (mál nr. S-xxx/2022). Í vinnslu...

6. Mat á áhrifum.

6.1. Mat á fjárhagsáhrifum.

Tillögur frumvarpsins eru af margvíslegum toga og sama má segja um mat á áhrifum þeirra.

Gera má ráð fyrir að með lengri heimildum til endurákvörðunar skatta vegna mútubrota aukist varnaðaráhrifin. Engar upplýsingar liggja hins vegar fyrir um hugsanlegar fjárhæðir hvað endurákvörðanir varðar. Áhrif þess munu eflaust verða til þess að styrkja íslensk stjórnvöld í baráttunni gegn mútugreiðslum.

Áætlaður kostnaður ríkissjóðs á árinu 2024 vegna stuðnings við nýsköpunarfyrirtæki samkvæmt lögum nr. 152/2009, ef bráðabirgðaákvæði laganna verður gert varanlegt með endurgreiðsluþaki að fjárhæð 1,1 milljarði kr., er 13,5 milljarðar kr. Að óbreyttu hefði kostnaður varðandi stuðning við nýsköpunarfyrirtæki á árinu 2024 verið 6,5 til 7,5 milljarðar króna. Að þessu leyti mun frumvarpið hafa neikvæð áhrif á afkomu ríkissjóðs til skemmri tíma litið verði það óbreytt að lögum. Heildaráhrifin á fjármál ríkissjóðs ættu þó með tímanum að verða jákvæð enda tilgangur breytinganna að stuðla að aukinni nýsköpun með jákvæðum áhrifum á almannahagsmunum, aukinni hagsæld og samkeppnishæfni til framtíðar.

Framlenging á sérstakri ívilnun fyrir húsbíla þar sem veittur er afsláttur af vörugjaldi við innflutning bílsins leiðir til tekjutaps fyrir ríkissjóð sem áætla má um 200 millj. kr. á árinu 2023. Afslátturinn hefur að jafnaði numið 57% af fullu vörugjaldi þeirra bíla sem um ræðir.

Talsverð óvissa ríkir um framboð á nýjum rafmagnsbílum vegna ýmissa raskana sem rekja má m.a. til áhrifa heimsfaraldursins og síðar innrásarinnar í Úkraínu á framleiðsluferli og milliríkjavíðskipti. Á sama tíma hefur eftirspurn eftir rafmagnsbílum aukist mikið, hér á landi sem annars staðar. Sé gert ráð fyrir að hlutdeild þeirra í innflutningi fólksbifreiða haldi þrátt fyrir það áfram að aukast á næsta ári, bæði hjá heimilum landsins, bílaleigum og öðrum fyrirtækjum, má áætla að tekjutap ríkisins vegna brottfellingar á 20.000 bíla fjöldatakmörkuninni gæti numið 3,8 milljörðum kr.

Breyting á hámarksfjárhæð þeirrar lækkunar á virðisaukaskatti sem rafmagns- og vetnisbifhjól njóta, til samræmis við bíla sem nota sömu orkugjafa, mun í flestum eða öllum tilvikum engu breyta um veitta ívilnun þar sem reiknaður virðisaukaskattur verður eftir sem áður minni en hámarkið og því felldur niður til fulls.

Aðrar breytingar sem lagðar eru til í frumvarpinu munu samanlagt ekki hafa teljandi áhrif á afkomu ríkissjóðs, einstaklinga og lögaðila verði frumvarpið óbreytt að lögum.

6.2. Mat á jafnréttisáhrifum.

Ekki hefur farið fram ítarleg greining á jafnréttisáhrifum frumvarpsins. Þó má leiða að því líkur að einhverjar tillögur þess geti haft ólík áhrif á karla og konur enda eru konur að meðaltali með lægri tekjur en karlar.

Hér má nefna ákvæði frumvarpsins um refsinaemi vegna vanframtalinna fjármagnstekna hjóna og samskattaðs sambýlings en telja verður eðlilegt að það hjóna eða samskattaðs sambýlings sem tekjurnar hefur og skýrir rangt eða villandi frá einhverju um þær beri ábyrgð í þeim tilfellum er fjármagnstekjur viðkomandi skal telja til tekna hjá hinu sem hærri hefur

hreinar tekjur, sbr. 1. tölul. 1. mgr. 62. gr. laga nr. 90/2003. Breytingin mun í flestum tilfellum hafa meiri áhrif á konur sem að öllu jöfnu eru tekjulægri aðilinn.

Gera má ráð fyrir því að ákvæði frumvarpsins sem snúa að kauprétti í sprotta- og nýsköpunarfyrirtækjum hafi ólík áhrif á karla og konur þar sem karlar eru fleiri í stjórnnum fyrirtækja og eiga almennt fleiri hluti í félögum.

Lögfesting lengri heimildar til endurákvörðunar skatts úr sex árum í tíu ár vegna mútubrota mun líklega hafa meiri áhrif á karla en konur. Íslenskir viðskiptamenn sem sagðir eru hafa mútað opinberum starfsmönnum erlendra ríkja sem ekki eru aðilar að sáttmála OECD gegn mútum og spillingu eru til að mynda í meirihluta karlar.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. og 3. gr.

Lagt er til að á eftir 10. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, komi ný grein, 10. gr. a, sem tekur til starfsmanna, stjórnarmanna og ráðgjafa þeirra sprotafyrirtækja sem falla undir 3. tölul. 3. gr. laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, eru innan stærðarmarka 2. tölul. 3. mgr. 1. tölul. B-liðar 1. mgr. 30. gr., hafa varið meira en 10% af veltu í viðurkennda rannsókn- og þróunarstarfsemi og eru stofnuð í þeim tilgangi. Ákvæðinu er ætlað að hvetja til nýsköpunar með því að gera einstaklingum kleift í ríkari mæli að kaupa hlutabréf í sprotafyrirtækjum samkvæmt kauprétti. Að öðru leyti inniheldur ákvæðið að mestu sambærileg skilyrði og í 10. gr. laganna að því undanskildu að þau eru færri talsins og jafnframt sniðin að umræddum fyrirtækjum en helst ber að nefna skilyrði um að sprotafyrirtæki skal hafa fengið staðfestingu Rannís, sbr. 5. gr. laga nr. 152/2009, áður en kaupréttarsamningur var gerður og vinnuframlag þess sem fær kauprétt tengist eingöngu hinu staðfesta verkefni.

Um 2. og 5. gr.

Lagt er til að orðalag 10. gr. og 18. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, verði fært til samræmis við 9. gr. laganna, sbr. einnig 3. gr. frumvarpsins, hvað varðar tímamark skattskyldu og miðast þannig við eigendaskipti hvort heldur þau eru vegna sölu eða við aðrar aðstæður, s.s. arfs.

Um 4. og 6. gr.

Lagt er til að felld verði brott tilvísun 3. málsl. 2. mgr. 15. gr. og 3. málsl. 1. mgr. 26. gr. tekjuskattslaga til brottfellds ákvæðis 2. mgr. 1. tölul. 73. gr. laganna þar sem eiganda leigulóðar var talið afgangsskvaðarverðmæti hennar til eignar en leigjanda mismunurinn á fasteignamati og afgangsskvaðarverðmæti. Ákvæðið var fellt brott með lögum um breytingu á ýmsum lagaákvæðum um skatta og gjöld, nr. 124/2015, m.a. með einföldun á skattframtölum og framtalsskyldum einstaklinga í huga.

Um 7. gr.

Gert er ráð fyrir að bakfæra skuli varúðarniðurfærslu fyrra árs, og fyrri ára ef því er að skipta, áður en niðurfærsla ársins er færð. Gildir það sama þótt engin niðurfærsla sé færð fyrir árið. Ákvæðið mælir þannig ekki fyrir um sjálfstæða heimild til að gjaldfæra 5% af virði eignanna sem tölulíðirnir taka til á hverju ári heldur aðeins mismun milli ára. Hafi virði eignanna hækkað milli ára færist hlutfallslega meira til gjalda á yfirstandandi ári en hafi virðið lækkað myndi hlutfallslega minna vera fært til gjalda en árið áður.

Um 8. gr.

Ákvæði 39. gr. fjallar um kostnaðarverð þeirra fyrnanlegu eigna sem heimilt er að færa til gjalda að fullu á því ári þegar þeirra er aflað en almenna reglan er að kostnaðarverð slíkra eigna skuli færa til eignar og dreifa (fyrna) yfir líftíma þeirra. Fjárhæðin, sem í dag er 250.000 kr. hefur ekki tekið breytingum frá árinu 2001 þegar hún var síðast hækkuð með lögum nr. 133/2001 til að koma til móts við afnám verðbólguþrekingsskila. Fjárhæðin á árinu 2001 jafngildir í dag um 630.000 kr. Telja má að kominn sé tími á að hækka umrædda fjárhæð þannig hún taki mið af hækkun verðlags. Breytingin stuðlar að einföldun skattskila þannig að ekki þurfi að færa eignir undir tilgreindum fjárhæðarmörkum í fyrningarskrá og fyrna yfir margra ára tímabil.

Um 9., 11. og b-lið 13. gr.

Lagðar eru til breytingar á 6. tölul. 50. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, í þá veru að töluliðurinn gildi jafnt um kostnað vegna greiðslna, gjafa eða annars sem ólögmaett er skv. 109. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, og 264. gr. a sömu laga. Rétt þykir að vísa til beggja framangreindra ákvæða almennra hegningarlaga varðandi mútugreiðslur og mútubægni.

Þá er lagt til að heimild til endurákvörðunar skatts verði lengd úr sex árum í tíu ár vegna mútubrota, talið frá því ári sem endurákvörðun fer fram, sbr. 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga, nr. 19/1940. Með breytingunni er brugðist við tilmælum vinnuhóps Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD) um baráttu gegn mútum í alþjóðlegum viðskiptum. Eðlilegt þykir að skattyfirvöldum sé jafnframt veittur rýmri tími til að endurákvörða skatt vegna tekna og eigna enda eru mútubrot flókin og taka þar af leiðandi langan tíma í rannsókn. Með lögum nr. 30/2022 var gerð breyting á 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, þannig að refsihámark var hækkað úr 5 árum í 6 ár og fyrningarfrestur refsiaðbyrgðar lögaðila vegna brota gegn áðurnefndum ákvæðum var lengdur úr 5 árum í 10 ár.

Jafnframt eru lagðar til afleiddar breytingar á 9. mgr. 110. gr. tekjuskattslaga þess efnis að sök skv. 109. gr. þeirra laga fyrnist á tíu árum í stað sex ára vegna mútubrota skv. 109. gr. og 264. gr. a almennra hegningarlaga.

Um 10. gr.

Fyrir kemur að skattaðili leggur fram beiðni að eigin frumkvæði, hvort heldur það er gert undir rekstri máls eða af öðru tilefni, og óskar eftir breytingu á álögðum sköttum og gjöldum, þ.m.t. rekstrartapi, hvort heldur til lækkunar eða hækkunar. Eðli máls samkvæmt ætti ekki að þurfa að boða viðkomandi, þ.e. veita andmælarétt, sbr. 13. gr. stjórnýslulaga, þegar fallist er á að leggja beiðnina til grundvallar endurákvörðun, þó að beiðnin samkvæmt ósk skattaðila leiði til hækkunar á sköttum og gjöldum. Öðru máli kann að gilda, þegar ríkisskattstjóri sér ástæðu til að gera breytingar á skattstofnum eða skattálagningu frá því sem í erindinu greinir umfram almennar leiðréttingar samkvæmt reglum 95. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, þannig að skattstofnar hækki umfram það sem beinlínis leiddi af framlögðum gögnum og upplýsingum.

Breytingartillögunni er ætlað að taka af allan vafa um að sé fallist á beiðni skattaðila, hvort heldur til hækkunar eða lækkunar, þá verði eðli máls samkvæmt óþarft að veita andmælarétt, enda liggur afstaða hans ljós fyrir við þessar aðstæður.

Um 12. gr.

Lagt er til að við 2. málsl. 1. mgr. 109. gr. tekjuskattslaga verði bætt orðunum „eða samsköttuðum sambýlingi“. Ákvæðið kveður á um að skýri skattskyldur maður af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi rangt eða villandi frá einhverju því sem máli skiptir um tekjuskatt sinn vegna tekna sem telja ber fram hjá því hjóna sem hærri hefur hreinar tekjur skv. C-lið 7. gr., sbr. 2. tölul. 1. mgr. 62. gr. laganna, skuli hann greiða fésekt allt að tífoldri skattfjárhæð af þeim skattstofni sem undan var dreginn og aldrei lægri fésekt en nemur tvöfaldri skattfjárhæðinni til samræmis við ákvæði 1. málsl. 1. mgr. 109. gr. tekjuskattslaga. Með því eru tekin af öll tvímæli um það að við slíkar aðstæður taki refsíákvæði 1. málslíðar greinarinnar hvort heldur til hjóna eða samskattaðs sambýlings, sbr. 2. málslíð greinarinnar.

Um a-lið 13. gr.

Í a-lið er lagt til að ákvæði 4. mgr. 110. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003, verði felld brott þar sem það á ekki lengur við eftir þær breytingar sem áttu sér stað við sameiningu ríkisskattstjóra og skattrannsóknarstjóra ríkisins, sbr. lög um breytingu á lögum er varða rannsókn og saksókn skattalagabrota, nr. 29/2021.

Í ákvæði því sem felld yrði niður er kveðið á um að skattrannsóknarstjóri skuli senda ríkissaksóknara skrá yfir þau mál sem lokið er auk þess sem ríkissaksóknari geti borið mál undir dómara til ónýtingar ákvörðun skattrannsóknarstjóra telji hann að saklaus maður hafi verið látinn gangast undir sektarákvörðun. Eftir áðurnefndar breytingar lýkur meirihluta skattrannsóknarmála með fésekt hjá Skattinum nema máli sé vísað til meðferðar hjá lögreglu samkvæmt fyrirmælum ríkissaksóknara. Þá er ákvörðun um sektir nú kæránleg til yfirsattanefndar. Stórfellt brot gegn skattalögum varða aftur á móti við 1. mgr. 262. gr. hegningarlaga og fara slík mál í refsimeðferð hjá lögreglu.

Um 14. gr.

Lagt er til að við tekjuskattslög verði bætt nýju ákvæði til bráðabirgða þar sem kveðið verði á um að ákvæði 2. málsl. 9. tölul. 31. gr. laganna, sem fjallar um frádrátt vegna móttækis arðs, taki einnig til Bretlands frá og með árinu 2021. Gert er ráð fyrir að ákvæðið falli úr gildi þegar gerð hefur verið breyting á tvísköttunarsamningi milli Íslands og Bretlands, eða samið um nýjan samning, og hún tekið gildi.

Um 15. og 16. gr.

Lagt er til að bráðabirgðaákvæði laga um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, nr. 152/2009, verði gerð varánleg. Þar með munu nýsköpunarfyrirtæki sem eru eigendur að rannsóknar- eða þróunarverkefnum sem hlotið hafa staðfestingu Rannís eiga rétt á frádrætti frá álögðum tekjuskatti sem nemur allt að 35 hundraðshlutum af útlögðum kostnaði vegna þessara verkefna í tilviki lítilla og meðalstórra fyrirtækja en allt að 25 hundraðshlutum í tilviki stórra fyrirtækja enda sé um að ræða frádráttarbæran rekstrarkostnað í skilningi 1. mgr. 1. tölul. 31. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Þá mun hámark kostnaðar til útreiknings á frádrætti hjá hverju fyrirtæki verða samtals 1.100.000.000 kr. á rekstrarári en þar af skal heimilt að telja til þeirrar fjárhæðar allt að 200.000.000 kr. vegna aðkeyptrar rannsóknar eða þróunarvinnu skv. 6. gr. laganna.

Um 17. gr.

Lagt er til að ákvæði til bráðabirgða XVIII laga nr. 29/1993 um vörugjald af ökutækjum, eldsneyti o.fl. verði framlengt um eitt ár til viðbótar og gildi því út árið 2023.

Um 18. gr.

Sýslumenn fara með framkvæmd erfðamála, þ. á m. frumálagningu erfðafjárskatts og leggja fyrir erfingja skýrslur og eyðublöð tengd erfðamálum. Umdæmi sýslumanna eru níu talsins um land allt og er lagt til að það falli í hlut Sýslumannsins á höfuðborgarsvæðinu í stað ríkisskattstjóra að ákveða form erfðafjárskýrslna ásamt rafrænum skilum og samskiptum þeim tengdum.

Um 19. gr.

Í a-lið er lagt til að 1. og 2. tölul. 7. mgr. ákvæðis til bráðabirgða XXIV í lögum um virðisaukaskatt falli brott. Með breytingunni er felld brott 20.000 bifreiða fjöldatakmörkun fyrir rafmagns- og vetnisbifreiðar. Eftir breytinguna mun virðisaukaskattsívilnun samkvæmt ákvæðinu gilda áfram út árið 2023 óháð fjölda bifreiða sem njóta ívilnunarinnar.

Í b-lið er lagt til að gerð verði breyting á 1. málsl. 1. tölul. 10. mgr. sama ákvæðis þess efnis að frá 1. janúar 2023 til og með 31. desember 2023 verði fjárhæðarmörk heimildar til niðurfellingar virðisaukaskatts að hámarki 1.320.000 kr. við innflutning á rafmagns- og vetnisbifhjólum.

Til samræmis við breytingu skv. a-lið, er í b-lið lagt til að gerð verði breyting á 1. málsl. 1. tölul. 11. mgr. sama ákvæðis þess efnis að fjárhæðarmörk heimildar til undanþágu frá skattskyldri veltu við sölu á rafmagns- og vetnisbifhjólum innanlands verði 5.500.000 kr. frá 1. janúar 2023 til og með 31. desember 2023.

Þá er í c-lið lagt til að gerð verði breyting á 3. málsl. 2. tölul. 11. mgr. sama ákvæðis til samræmis við breytingu sem gerð var á 3. málsl. 2. tölul. 10. mgr. ákvæðisins með lögum nr. 33/2022. Tillagan felur í sér að fellt er brott skilyrðið um að létt bifhjól í flokki I sé skráð í ökutækjaskrá. Skilyrðið um skráningu í ökutækjaskrá nær þá eingöngu til léttra bifhjóla í flokki II.

Um 20. gr.

Gert er ráð fyrir að breyta upptalningu 1. mgr. f-liðar 1. mgr. 10. gr. laga um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, nr. 25/1993, þannig að Bretlandi verði bætt við upptalningu á þeim löndum þaðan sem heimilt yrði að flytja inn hráar og lítt saltaðar sláturafurðir, hrá egg, ógerilsneydda mjólk og mjólkurafurðir.

Um 21. gr.

Gert er ráð fyrir eins árs framlengingu á gildistíma bráðabirgðaákvæðis EE. við lögin þannig að það gildi út árið 2023. Í ákvæðinu er kveðið á um tímabil sem afmarka lægri innflutningstolla á tiltekna tegundir grænmetis. Með framlengingunni er tryggt nægjanlegt framboð til hagsbóta fyrir neytendur, auk þess sem komið er í veg fyrir skortstöðu og dregið úr líkum á tímabundnum verðhækkunum vegna álagningar tolla í þeim tilvikum þegar innlent vöruframboð er ekki nægjanlegt.

Um 22. gr.

Ákvæðið þarfnast ekki skýringa.